

Географія 8 клас Урок № дата проведення уроку

Тема уроку: У яких населених пунктах живуть українці

Міські і сільські населені пункти. Критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське і сільське населення..

Мета: ознайомити учнів з типами населених пунктів; розвивати вміння і навички роботи зі статистичними і картографічним матеріалом; формувати практичні навички графічного відображення статистичних показників; удосконалювати вміння порівнювати, аналізувати; охарактеризувати історичні етапи зміни розселення населення України, формувати нові демографічні поняття, виховувати свідомого громадянина України.

Тип уроку: урок формування нових знань з елементами проблемного викладу матеріалу.

Обладнання: карта населення України та світу, атласи, статистичні дані, схеми, діаграми, плакати, підручники, зошити.

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть...

тлумачити поняття, які прозвучать;

пояснювати: причини нерівномірного розміщення сільського і міського населення ; причини урбанізації населення;

визначати: суттєві ознаки понять “урбанізації”, характеризувати динаміку кількості населення та її наслідки;

будувати та аналізувати графіки зміни кількості населення;

самостійно працювати з різними джерелами інформації і на їх основі робити висновки.

Актуалізація опорних знань.

Географічний диктант

Питання	Відповіді
1. Назвіть кількість населення України за матеріалами останнього перепису.	48.5
2. Яке місце в Європі за кількістю населення посідає Україна?	П'яте
3. Які два головні чинники сприяли зменшенню кількості населення України протягом ХХ ст. А) колективізації Б) голодомор В) війна 1941-1945 рр. Г) перебудова	Б) в)
4. Назвіть середню тривалість життя українців	66 років
5. Яка наука вивчає кількість населення, природний та механічний рух.	Демографія
6. Як називається явище скорочення кількості населення внаслідок перевищення смертності над народжуваністю	Депопуляція
7. Який зараз в Україні показник природного приросту	-5,3
8. Який вид міграцій впливає на кількість населення України	Зовнішні
9. У якій із областей України спостерігається найвища густина населення? А) Чернігівська Б) Донецька В) Дніпропетровська Г) Херсонська	Б) Донецька
10. Співвідношення кількості чоловіків і жінок називається...	Статова структура

11. Як називається збільшення у віковій структурі населення людей похилого віку?	«старіння нації»
12. Назвіть область України з найнижчим природним приростом А) Сумська Б) Донецька В) Чернігівська Г) Луганська	В) Чернігівська

Приєм «Асоціації». Проводиться по рядах.

I ряд – добирає асоціації до слова місто,

II ряд – до слова село.

А досягати мети ми будемо поступово в ході «марафону», який складатиметься з 4 етапів. Після того, як пройдете всі етапи ви навчитеся **(завдання уроку):**

- Самостійно працювати з підручником, картами атласу, статистичним матеріалом**
- Робити висновки**
- Спілкуватися**
- Висловлювати свою думку**

План вивчення теми.

1. Типи населених пунктів.
2. Міське населення.
3. Сільське населення.
4. Урбанізація: позитивні і негативні наслідки.

Вивчення нового матеріалу. Знання ви будете отримувати самостійно. Кожному етапу відповідає картка, яка містить певний фактичний матеріал. Для виконання завдань передбачені вільні рядки. Після виконання завдання робота на картці оцінюється вчителем. Під час виконання можна звертатись до вчителя за допомогою, або до учнів, які вже виконали даний етап. Виконання кожного етапу оцінюється в 3 бали. Передбачено і додаткові завдання, які оцінюються окремо.

Картка 1 етапу. Типи населених пунктів.

1. Населені пункти поділяються на _____ та _____.
2. Містом вважається населений пункт, в якому проживає не менш як _____ Тисяч осіб, за умови, що 85% з них _____.
3. За кількістю населення міста поділяються на:
 - I. Малі
 - II. Середні
 - III. ?
 - IV. ?
 - V. ?
4. Типи міст за функціями:
 - I. Адміністративні центри
 - II. Наукові центри
 - III. ?
 - IV. ?
5. (додаткове) До якого типу населених пунктів відноситься Черкаси, Сміла, Журавка _____ .
По якому показнику ви це визначили _____.

Картка етапу 2. Міське населення.

1. Урбанізація – історичний процес, збільшення ролі _____ та _____ Населення. Рівень урбанізації в Україні становить _____ %.
2. Агломерація – це _____ населених пунктів переважно _____ типу.

3. Приклади агломерацій: А) Донецька, Б) Херсонська, в) Ковельська, Г) Харківська
4. Види агломерацій: Співставте з номерами малюнків
- А) монофункціональна – № _____
- Б) біцентрична № _____
- В) Поліцентрична № _____

Мал. №1

Мал. № 2

Мал.№3

5. (додаткове) Найбільшою часткою міського населення характеризуються такі області: _____ . Це зумовлено такими факторами _____

Картка етапу 3. Сільське населення.

- До сільських населених пунктів належать поселення, жителі яких зайняті головним чином _____ господарством.
- Кількість сільських мешканців в країні постійно:
 - збільшується
 - зменшується

3. На характер сільських поселень в першу чергу впливають _____ чинники, а також і суспільно-економічні.

4. Найбільшою густотою сільського населення характеризуються такі області:

Це зумовлено такими факторами: _____, _____ 5.(додаткове)

Щороку з карти України зникає близько _____ сіл. Запропонуйте заходи по збереженню малих населених пунктів:

- A) _____
- B) _____
- B) _____

Картка етапу 4.

1. Порівняйте ситуацію в Харківській та Закарпатській областях. Для цього заповніть таблицю та зробіть висновок: назвіть причини відмінностей.

План характеристики	Харківська	Закарпатська
Площа		
Кількість населення		
Кількість міських жителів		
Рівень урбанізації		
Кількість сільських мешканців		
Кількість міських населених пунктів		
Кількість сільських населених пунктів		
Густота населення		
Природний приріст		

2. Основні причини відмінностей:

- A) _____
- B) _____

Дискусійний клуб. Урбанізація: її позитивні і негативні наслідки

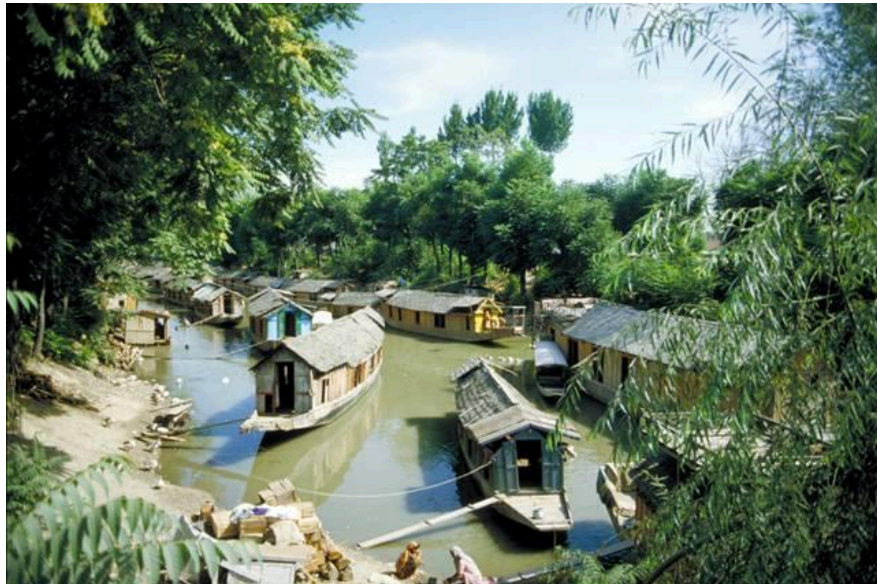
Для обговорення дві точки зору:

- 1. Урбанізація – це новий етап у розвитку цивілізації, який несе блага людству
- 2. Урбанізація приносить більше проблем (забруднення довкілля, хвороби)

Клас ділиться на дві групи відповідно до своєї уподобань. Протягом 3 хвилин учні шукають аргументи на захист своєї точки зору і озвучують її. Перед виступами учнів нагадуються правила дискусії.

Розселення населення – процес розподілу й перерозподілу населення на певній території, в результаті якого з'являється мережа поселень.

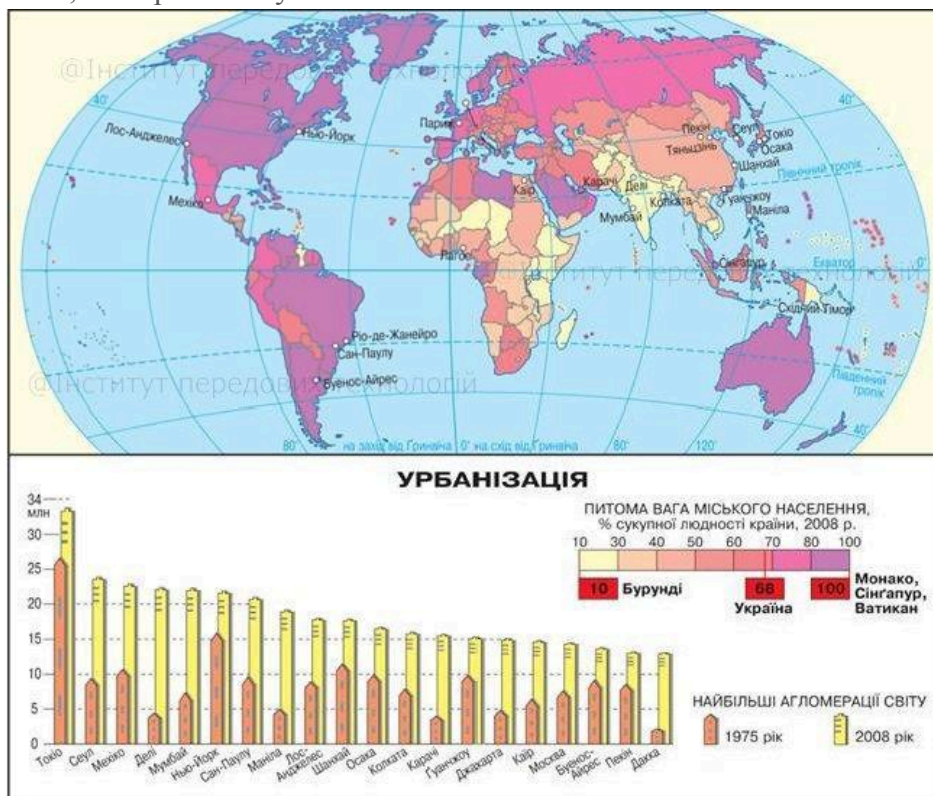
Для кожної історичної епохи відповідно рівню розвитку економіки характерні свої особливості розселення. На зорі розвитку людства розселення було дисперсним, інколи – кочовим. Заняття сільським господарством сприяло осілості, виникла мережа поселень – сільських і міських, зі значним переважанням сільського населення.

Поселення на воді. Кашмір, Індія

В індустріальному й постіндустріальному суспільстві переважає міське населення. При чому поступово стираються відмінності між селом і містом за рахунок поширення міського способу життя в сільську місцевість – **рурбанізації**.

На сьогодні в світі існують **дві основні форми розселення населення – сільська та міська**. В містах мешкає 47 % населення Землі й ця частка постійно зростає. Історичний процес збільшення ролі міст в житті суспільства, широке поширення міського способу життя та міської культури називається **урбанізацією**. У вузькому розумінні урбанізація – це збільшення міст, особливо крупних, збільшення чисельності городян на певній території. Головні показники урбанізації – темп, рівень, форма. **Темп урбанізації** показує швидкість поширення цього процесу в світі в цілому та в окремих його частинах, а **рівень урбанізації** – частку населення, яка проживає у містах.

Урбанізація

Сьогодні темпи приросту міського населення в середньому складають 2 % на рік. Для розвинутих країн, які характеризуються значною часткою міського населення (до 70 %) він становить 0,3 % на рік. В країнах, що розвиваються, темпи урбанізації значно вищі – 4 % на

рік. Особливо вони високі в країнах Західної Африки та Південної Азії (8-13 % на рік), що зумовлено невеликою часткою міського населення та високими темпами приросту населення. За кількістю міського населення всі регіони світу можна розділити на дві групи: з чисельністю вище і набагато нижче середнього світового показника. В Європі, Латинській Америці, США й Канаді, Австралії та Океанії міське населення складає 2/3 усього населення, а в Азії та Африці – 1/3. В цілому більша частка міського населення характерна для розвинутих країн, а також країн, в яких природні умови не сприяють веденню сільського господарства (Сінгапур – 100 %, Бельгія – 97 %, Кувейт – 97 %, Ісландія – 92 %, Ізраїль – 92 %, Уругвай – 91 %, Велика Британія – 91 %, Нідерланди – 89 %, Аргентина – 89 %, Німеччина – 88 %, Лівія – 88 %).

Найнижчі частки міського населення характерні для найбідніших країн Африки та Азії з аграрним господарством (Бутан, Руанда – 6 %, Бурунді – 8 %, Непал – 10 %, Уганда – 13 %). Основною формою урбанізації є **місто**. **Місто** – населений пункт, який віднесений згідно із законодавством держави до категорії міст з певною людністю, що виконує специфічні функції – адміністративно-політичні, промислові, транспортні, культурні.

Крім показника людності та значної густоти населення для міста характерна зайнятість населення не в сільському господарстві, специфічна компактна забудова та високий рівень благоустрою. В Японії вважають містом населений пункт з людністю понад 50 тис.осіб, в Нідерландах – 20 тис.осіб, в Україні та Росії – 12 тис.осіб, у США – 2,5 тис.осіб, в Ісландії – усього 200 осіб. За статистикою ООН – 20 тис.осіб.

Урбаністичний пейзаж Сіднея

Підсумки дискусії і всього уроку. Процес урбанізації складний і невідворотний. Процес збільшення міст триває. Проблеми потребують уваги і можуть бути розв'язані. Які заходи ви могли б запропонувати.

Домашнє завдання.

Опрацювати відповідний параграф підручника.

Підготувати розповіді про великі міста України і світу.